

MEKKE ORTAK SAVUNMA ANLAŞMASI

Türkiye • Pakistan • Suudi Arabistan

Kolektif Savunma, Stratejik Özerklik ve Yeni Bölgesel Güvenlik Mimarisi

Ana tez: Mekke, bugün itibarıyla tam teşekküllü bir askerî ittifaktan çok “yüksek düzeyli kolektif savunma taahhüdü + gelişmekte olan güvenlik ağı”dır.

Hazırlayan: Yavuz KAYA

00

BU SAYIDA

45 sayfalık stratejik dosya: hukuk, kapasite, kriz sicili, stres testleri ve Türkiye için yol haritası

01	Yönetici özeti	24	Üç stratejik mantık
02	Anlaşma nedir, ne değildir?	25	Saadabad ve Balkan Antantı
03	Hukukî anatomi ve belirsizlikler	26	CENTO dersi
04	7 Ağustos 2026: Mekke kırılması	27	Arap Ortak Savunması ve GCC
05	2025–2026 kronolojisi	28	Dünya anlaşmaları karşılaştırması
06	Coğrafi güvenlik üçgeni	29	Madde 5 miti
07	Askerî harcama ve kapasite	30	NATO 9/11 uygulaması
08	Üçlü kuvvet tamamlayıcılığı	31	Rio/Falklands ve CENTO sicili
09	Türkiye'nin hesabı	32	GCC 2025–2026 icra kapasitesi
10	Pakistan'ın hesabı	33	Mekke performans merdiveni
11	Suudi Arabistan'ın hesabı	34	Stres testleri I
12	Savunma sanayii üçgeni	35	Stres testleri II
13	Hava-füze savunması	36	Stres testleri III
14	Deniz güvenliği ve boğazlar	37	Türkiye millî çıkar bilançosu
15	İran	38	Derinleştir-şarta bağla-frenle
16	İsrail	39	2026–2030 senaryoları
17	ABD ve NATO	40	Erken uyarı göstergeleri
18	Hindistan	41	Ankara yol haritası
19	Çin ve Rusya	42	Politika ilkeleri
20	Bölgesel ortaklık halkaları	43	İttifakın asıl sınavı
21	Neden Mekke?	44	Kavram sözlüğü
22	Nükleer belirsizlik	45	Kaynakça ve görsel kredileri
23	Birlikte çalışabilirlik		

01

YÖNETİCİ ÖZETİ

Mekke'nin stratejik önemi, metnin sertliğinden çok uygulanma mimarisinde yatıyor

Mekke düzeni, tek bir düşmana karşı klasik bloktan ziyade; Körfez sermayesini, Pakistan'ın kuvvet tecrübesini ve Türkiye'nin savunma teknolojisi/standardizasyon kapasitesini ortaklaştırmaya çalışan minilateral güvenlik katmanıdır.

01 Kolektif savunma var

Kamuya açıklanan çekirdek hüküm: bir üyeye silahlı saldırı üçüne saldırı sayılacak. Yardımın türü ve karar usulü açıklanmadı.

02 Tam ittifak henüz yok

Daimi karargâh, tahsisli kuvvet, entegre hava resmi ve ortak operasyon planı kamuya açık değil.

03 İran savaşı hızlandırıcı

Uzun vadeli hedging, 2026 İran savaşı ve Körfez altyapısına yönelik tehditlerle acil güvenlik ihtiyacına dönüştü.

04 Türkiye'nin getirisi

Savunma sanayii ölçeği, Körfez erişimi, Hint Okyanusu bağlantısı ve NATO dışı bölgesel kapasite üretimi.

05 Türkiye'nin ana riski

Pakistan-Hindistan veya Suudi-İran krizine otomatik sürüklenme; hukukî ve siyasi sınırlar önceden yazılmalı.

06 Nükleer şemsiye yok

Pakistan'ın nükleer gücü otomatik genişletilmiş caydırıcılık değildir; kamuya açık garanti doğrulanmadı.

07 ABD'ye alternatif değil

En güçlü okuma: ABD/NATO şemsiyesi yanında ikinci güvenlik katmanı; teknoloji güvenliği kritik sınır.

08 Geleceği üç eşik belirler

Daimi ortak karargâh + önceden tahsisli kuvvet + operasyonel IAMD/ISR entegrasyonundan en az ikisi ortaya çıkarsa sınıflandırma değişir.

02

ANLAŞMA NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Etiketleri değil, doğrulanabilir hüküm, coğrafya ve kurumları esas alan sınıflandırma

DOĞRULANAN

Karşılıklı savunma	Birine silahlı saldırı üçüne saldırı sayılacak.	KESİN
Savunma amaçlı sunum	Belirli bir ülkeye karşı kurulduğu ilan edilmedi.	YÜKSEK
Üçlü güvenlik iş birliği	Caydırıcılık ve savunma iş birliğini güçlendirme amacı açık.	YÜKSEK

KAMUYA AÇIK OLMAYAN / BELİRSİZ

Daimî müşterek komuta	Açıklanmadı	Önceden tahsisli kuvvet	Açıklanmadı
Coğrafi kapsam	Açıklanmadı	Yardımin otomatikliği	Açıklanmadı
Nükleer garanti	İlan edilmedi	Karar / veto usulü	Açıklanmadı

COĞRAFİ KAPSAM NEDEN KRİTİK? Ulusal toprak, yurtdışında konuşlu kuvvet/üs, askerî gemi-uçak ve Keşmir–Irak/Suriye–Yemen gibi operasyon sahaları aynı hukukî kategori değildir. Kapsam yazılmadıkça her kriz yeni bir casus foederis tartışması üretir.

Sonuç: “İslam NATO’su” veya “nükleer şemsiye” bugün için tanım değil; gelecekte komuta, kuvvet, coğrafya ve garanti mekanizmalarıyla test edilebilecek hipotezlerdir.

[1] Reuters · [2] AP · [9] NATO Article 5/6 karşılaştırması. Tam antlaşma metni kamuya açık doğrulanamadı.

03

HUKUKÎ ANATOMİ: CASUS FOEDERIS

Paktı harekete geçiren olayın tanımı, siyasî dayanışmadan daha önemlidir

Bir savunma anlaşmasının kritik sorusu “yardım eder misin?” değil, “hangi olay yardım yükümlülüğünü tetikler?” sorusudur.

Açık devlet saldırısı

En güçlü tetikleyici

Balistik füze / kara-hava saldırısı

Düşük belirsizlik

Vekil aktör saldırısı

Atıf gerekir

Husi / milis / dış destekli örgüt

Orta-yüksek belirsizlik

Siber / sabotaj

Eşik + atıf gerekir

Kritik altyapı ve fiziksel etki

Yüksek belirsizlik

Üyenin başlattığı savaş

En kritik açık

Misilleme kolektif savunma mıdır?

Çok yüksek belirsizlik

Türkiye açısından Madde 92 boyutu: yabancı ülkeye kuvvet gönderme yetkisinin anayasal çerçevesi TBMM yetkileriyle uyumlu tasarlanmalıdır.

[9] NATO Article 5 · [10] Rio Treaty Article 3 · [11] US-Japan Article V · [22] T.C. Anayasası Madde 92

04

7 AĞUSTOS 2026: MEKKE KIRILMASI

Sembolizm, savaş baskısı ve kurumsallaşmanın aynı günde kesiştiği an

DÖNÜM NOKTASI

"BİRİNE SALDIRI, ÜÇÜNE SALDIRI"

Reuters ve AP'ye göre liderler Mekke'de imzaladıkları anlaşmayı savunma amaçlı sundu; kamuya açık ayrıntılar ise sınırlı kaldı.

3**kurucu devlet**

Türkiye · Pakistan · Suudi Arabistan

1**kolektif savunma formülü**

Silahlı saldırının ortak sayılması

0**açıklanmış daimî karargâh**

7 Ağustos itibarıyla kamuya açık veri yok

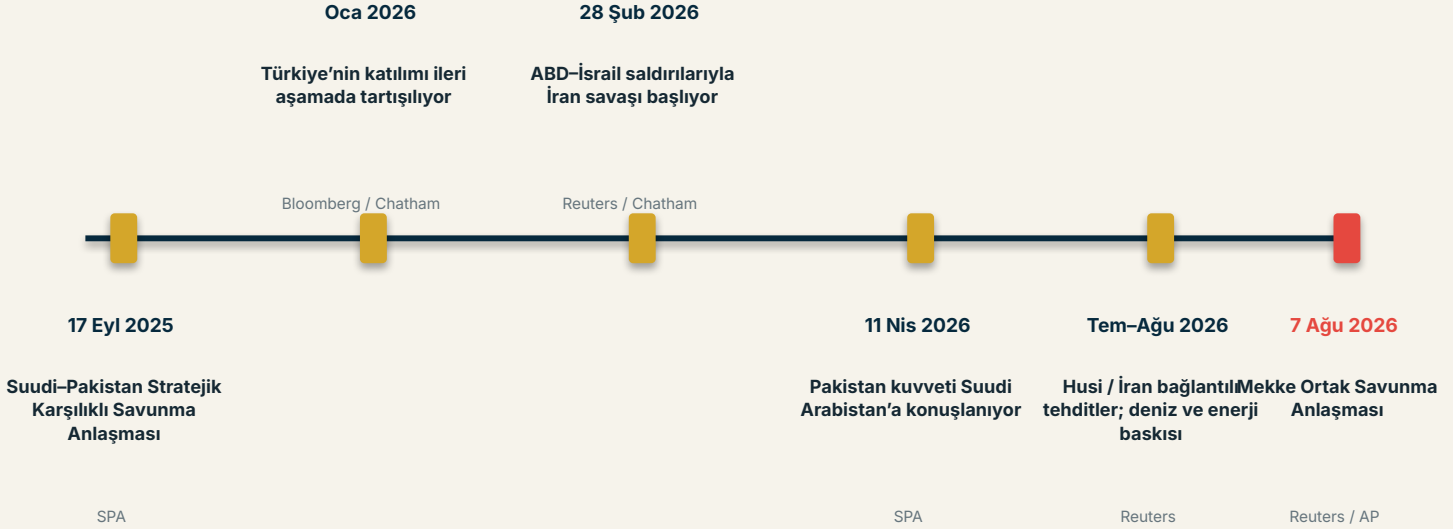
Mekke'nin gerçek yeniliği: ikili Suudi-Pakistan düzeninin Türkiye'nin katılımıyla teknoloji, NATO standardizasyonu ve jeopolitik erişim boyutları kazanması.

Kritik metodoloji: anlaşmanın tam metni açıklanmadığı için komuta, kuvvet tahsisi, coğrafi kapsam ve nükleer boyut "belirsiz" kodlanmalıdır.

05

2025–2026: PAKTA GİDEN YOL

Tek günlük diplomasi değil; ikili savunma düzeni, konuşlanma ve savaş baskısının birikimi

NEDENSEL ZİNCİR

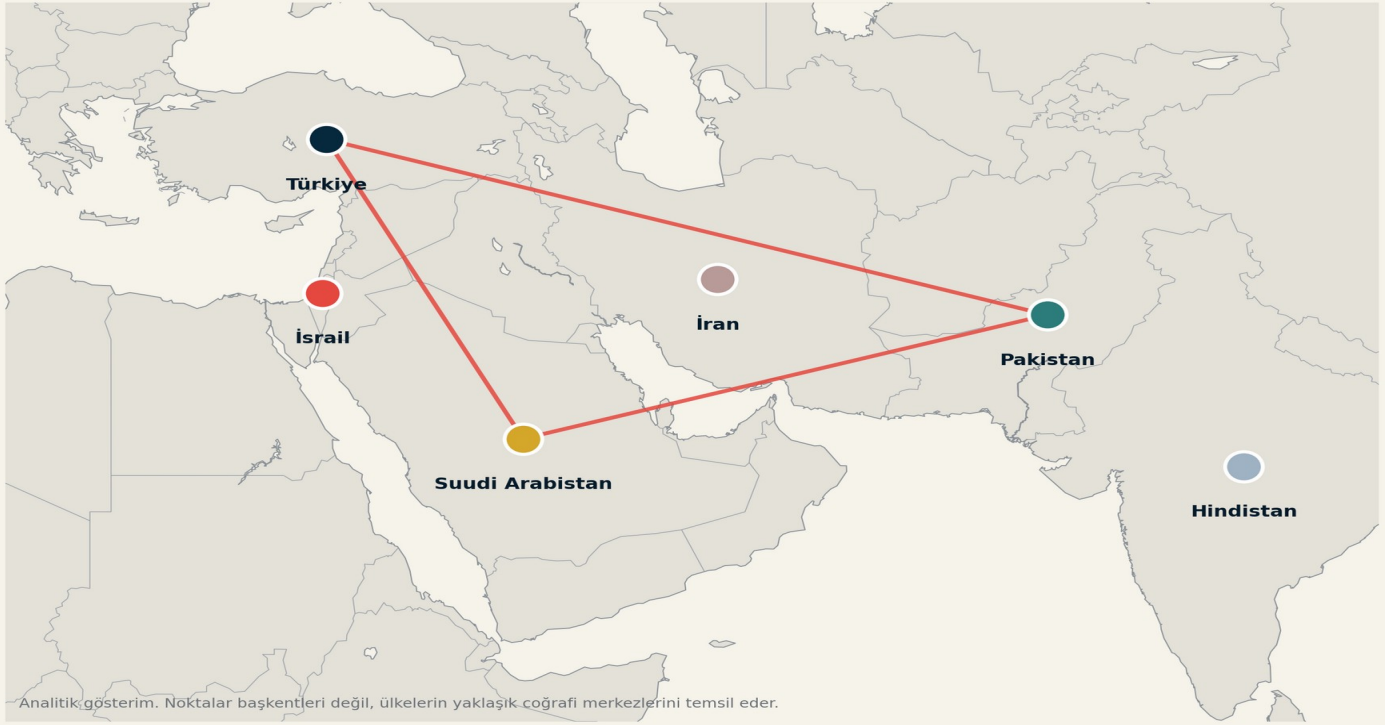

Ana çıkarım: 2026 savaşı paktın "sebebi" değil, uzun süredir biriken güvenlik çeşitlendirmesini hızlandıran akut şoktur.

COĞRAFI GÜVENLİK ÜÇGENİ: KAPSAM NEREDE BİTİYOR?

Ankara-Riyad-İslamabad hattının değeri kadar, hangi coğrafyada yükümlülük doğurduğu da belirleyici

Mekke Ortak Savunma Anlaşması: Coğrafi Güvenlik Üçgeni

ULUSAL TOPRAK

En açık tetik

Egemen ülke toprağına doğrudan devlet saldırısı.

YURTDIŞI KUVVET / ÜS

Açıklanmadı

Suudi Arabistan'daki Pakistan birliği veya dış üsler saldırıya uğrarsa kapsam bilinmiyor.

GEMİ / UÇAK / DENİZ HATTI

Açıklanmadı

Kızıldeniz, Hürmüz veya uluslararası sulardaki saldırının statüsü açık değil.

OPERASYON SAHASI

En tartışmalı

Keşmir, Irak/Suriye veya Yemen'deki harekâtın pakta taşınması sürüklenme riski yaratır.

Stratejik risk: coğrafi kapsam belirsizliği, üyelerin kendi "güvenlik çevresini" pakt üzerinden genişletme teşviki yaratabilir. Bu nedenle coğrafya yalnız harita meselesi değil, ittifak disiplini.

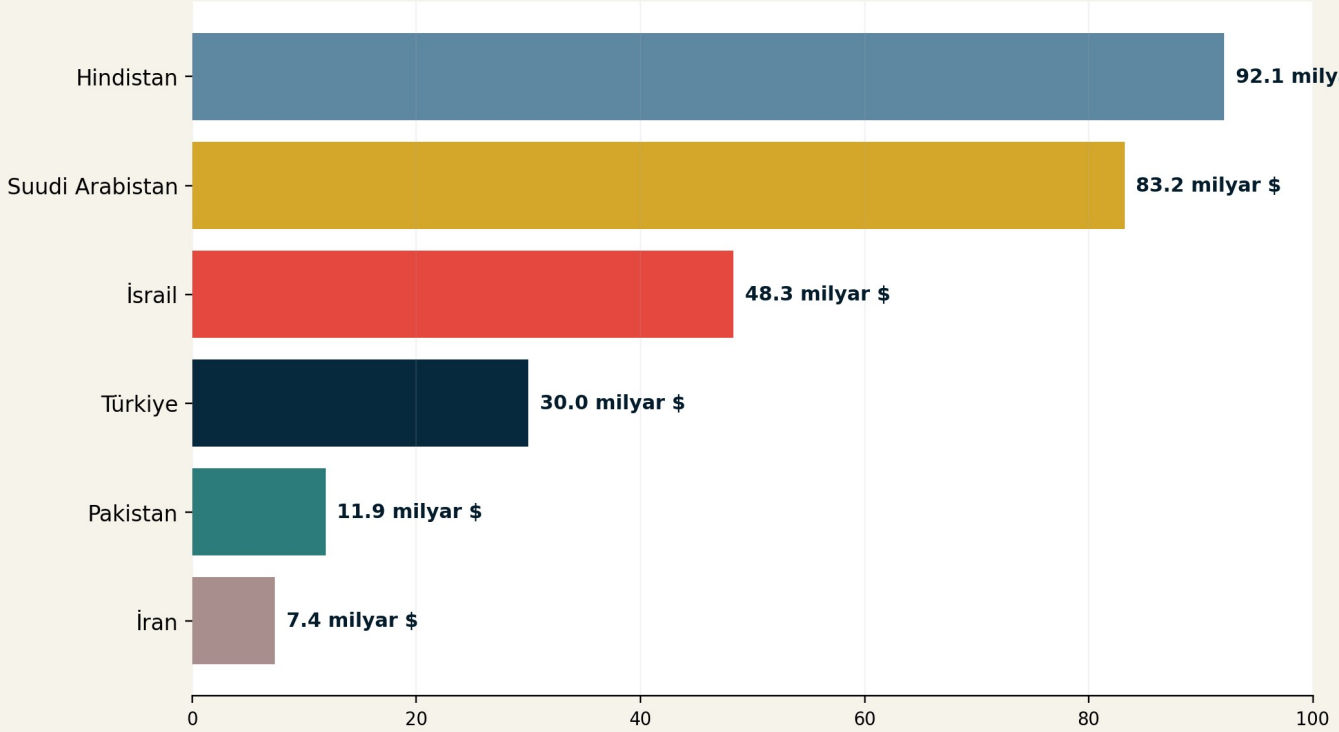
[1] Reuters · [9] NATO'nun coğrafi kapsam pratiği karşılaştırma için. Harita: Basemap / Natural Earth.

07

PARA, KAPASİTE VE ÖLÇEK

Askerî harcama tek başına güç değildir; fakat üçlü yapının kaynak tabanını anlamak için iyi bir başlangıçtır

2025 Askerî Harcamaları (SIPRI, cari ABD doları)

Kaynak: SIPRI, Trends in World Military Expenditure, 2025 (Nisan 2026).

124.1

Üç kurucunun 2025 toplam
harcaması (milyar \$)

SIPRI toplamı; farklı bütçe yapıları
nedeniyle doğrudan kapasite eşitliği
değildir.

92.1

Hindistan (milyar \$)

Pakistan stres testinde karşılaştırmalı
ölçek.

48.3

İsrail (milyar \$)

2025; 2022'nin hâlâ %97 üzerinde.

Ölçek asimetrisi önemli: Suudi Arabistan finansman yoğun; Türkiye sanayi/teknoloji yoğun; Pakistan kuvvet ve operasyon tecrübesi yoğun bir model sunuyor.

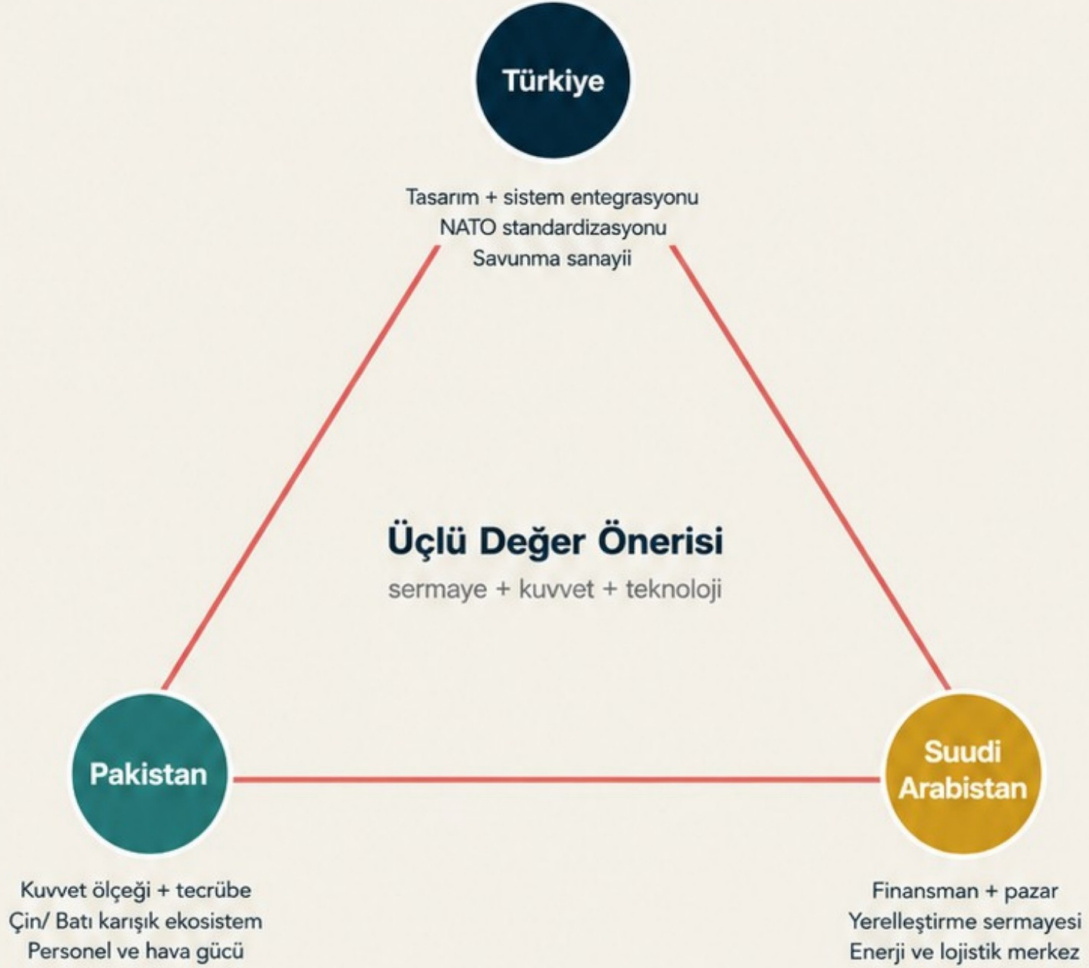
[7] SIPRI, Trends in World Military Expenditure, 2025. Veriler cari ABD dolarıdır.

08

ÜÇLÜ KUVVET TAMAMLAYICILIĞI

Mekke'nin potansiyeli, üç ülkenin aynı kabiliyete sahip olmasında değil; birbirlerinin açığına kapatmasında

Kuvvet Tamamlayıcılığı: Aynı Kapasite Değil, Birbirini Tamamlayan Kapasite

Alan	Türkiye	Pakistan	Suudi Arabistan
Savunma sanayii	Yüksek sistem entegrasyonu	Büyüyen üretim + Çin ortaklığı	Finansman + yerelleştirme
Kuvvet tecrübesi	Sınır ötesi operasyonlar / NATO	Büyük kuvvet ve hava gücü	Yüksek teknoloji tedariki
Stratejik değer	NATO standardizasyonu	Nükleer belirsizlik / Güney Asya	Enerji, sermaye, Körfez coğrafyası

[7] SIPRI · [8] SSB · [23] SAMI · [24] STM.

[7] SIPRI · [8] SSB · [23] SAMI · [24] STM · Analitik sınıflandırma.

09

TÜRKİYE'NİN STRATEJİK HESABI

NATO'dan çıkış değil; NATO üyeliğini korurken bölgesel güvenlik üreticisi olma arayışı

10.054

2025 savunma-havacılık
ihracatı (milyar \$)

SSB: 2002'ye göre yaklaşık 40 kat

1.400+

savunma projesi

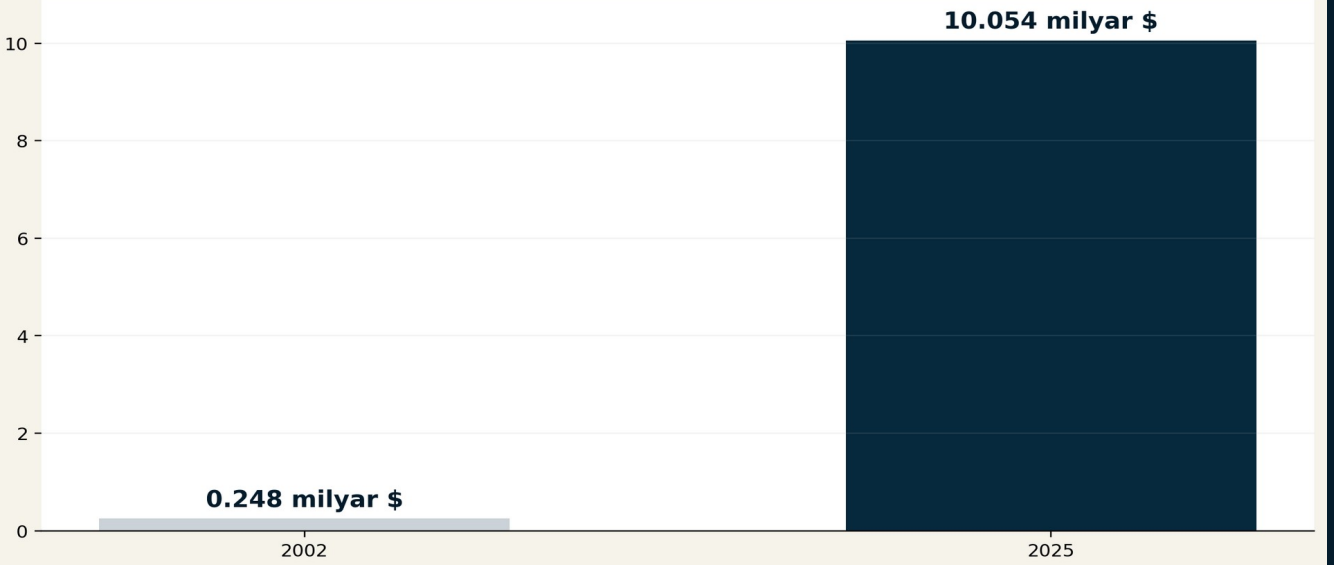
SSB, 2025 ekosistemi

100+

milyar \$ proje hacmi

İhale süreci dâhil SSB verisi

Türkiye Savunma ve Havacılık İhracatı

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı, "Sayılarla Türk Savunma Sanayii".

Türkiye'nin üç kazancı

1 Savunma sanayii ölçeği

Körfez sermayesi + Pakistan
üretim/kuvvet ağı.

2 Jeopolitik erişim

Kızıldeniz, Körfez, Hint Okyanusu ve
Güney Asya.

3 Müttefiklik değeri

NATO içinde yük paylaşan fakat bölgesel
kapasite üreten aktör.

PAKİSTAN: KUVVETTEN STRATEJİK HİZMET İHRACINA

İslamabad için pakt, Hindistan merkezli kimliği Körfez güvenliğinin kurucu aktörlüğüne genişletiyor

~8.000

Suudi Arabistan'daki Pakistan personeli

Reuters, 18 Mayıs 2026

JF-17

muharip filo konuşlanması

Reuters; SPA savaş ve destek uçaklarını doğruladı

HQ-9

hava savunma unsuru

Reuters'ın sahadaki envanter aktarımı

PAKİSTAN'IN KAZANÇ DENKLEMİ

Enerji ve finansman

Körfez finansmanı ve enerji iş birliği askerî ortaklığın ekonomik tabanını güçlendirir.

Savunma ihracatı

JF-17 ve eğitim/askerî hizmetler, Pakistan için yeni gelir ve nüfuz kanalıdır.

Aracı aktör statüsü

ABD-Çin-Körfez-Türkiye eksenleri arasında aynı anda ilişki kurabilme.

Ana risk

İran'la sınır ve arabuluculuk rolü ile Suudi savunma yükümlülüğünün çakışması.

CENTO hafızası: Pakistan için en büyük güvenilirlik sorusu, paktın Hindistan krizinde gerçekten ne yapacağıdır.

11

SUUDİ ARABİSTAN: TEK GARANTÖRDEN PORTFÖY GÜVENLİĞİNE

Riyad'ın problemi bütçe yetersizliği değil; kritik altyapıyı koruyacak güvenilir ve çok katmanlı güvenlik üretimi

83.2**2025 askerî harcama (milyar \$)**

SIPRI: dünya 8'incisi

2 cephe**Ağustos 2026 beklenen eşgüdümlü tehdit**

Kuzey: Iraklı milisler · Güney: Husiler

3 ortak**Baykar · Fergani · ASELSAN**

SAMI yerelleştirme MoU'ları

Riyad'ın güvenlik portföyü

ABD

Üs ağı, sensörler, yüksek seviye hava savunması, eğitim

Pakistan

Kuvvet, personel, hava gücü, tarihsel askerî ilişki

Türkiye

İHA/SİHA, elektronik harp, deniz platformları, yerelleştirme

GCC

Unified Military Command, ortak hava resmi, erken uyarı

Mekke'nin Suudi mantığı: ABD'den kopuş değil, tek merkezli bağımlılığı azaltan ikinci ve bölgesel bir güvenlik katmanı.

SAVUNMA SANAYİİ ÜÇGENİ: ORTAKLAŞTIRILABİLİR ALAN

Asıl değer, üç ülkenin bütün kabiliyetlerini eritmek değil; seçilmiş katmanlarda birlikte üretim ve sürdürülebilirlik yaratmak

TÜRKİYE

Sistem entegrasyonu
NATO standardizasyonu
İHA / EH / deniz platformları

PAKİSTAN

Kuvvet ölçeği
JF-17 / Çin ekosistemi
MRO + operasyon tecrübesi

SUUDİ ARABİSTAN

Finansman + pazar
Yerelleştirme kapasitesi
Enerji / lojistik merkez

TR-PK

MİLGEM · eğitim · bakım

TR-SA

İHA · EH · yerelleştirme

PK-SA

kuvvet · JF-17 · hava savunma

ORTAK ÇEKİRDEK

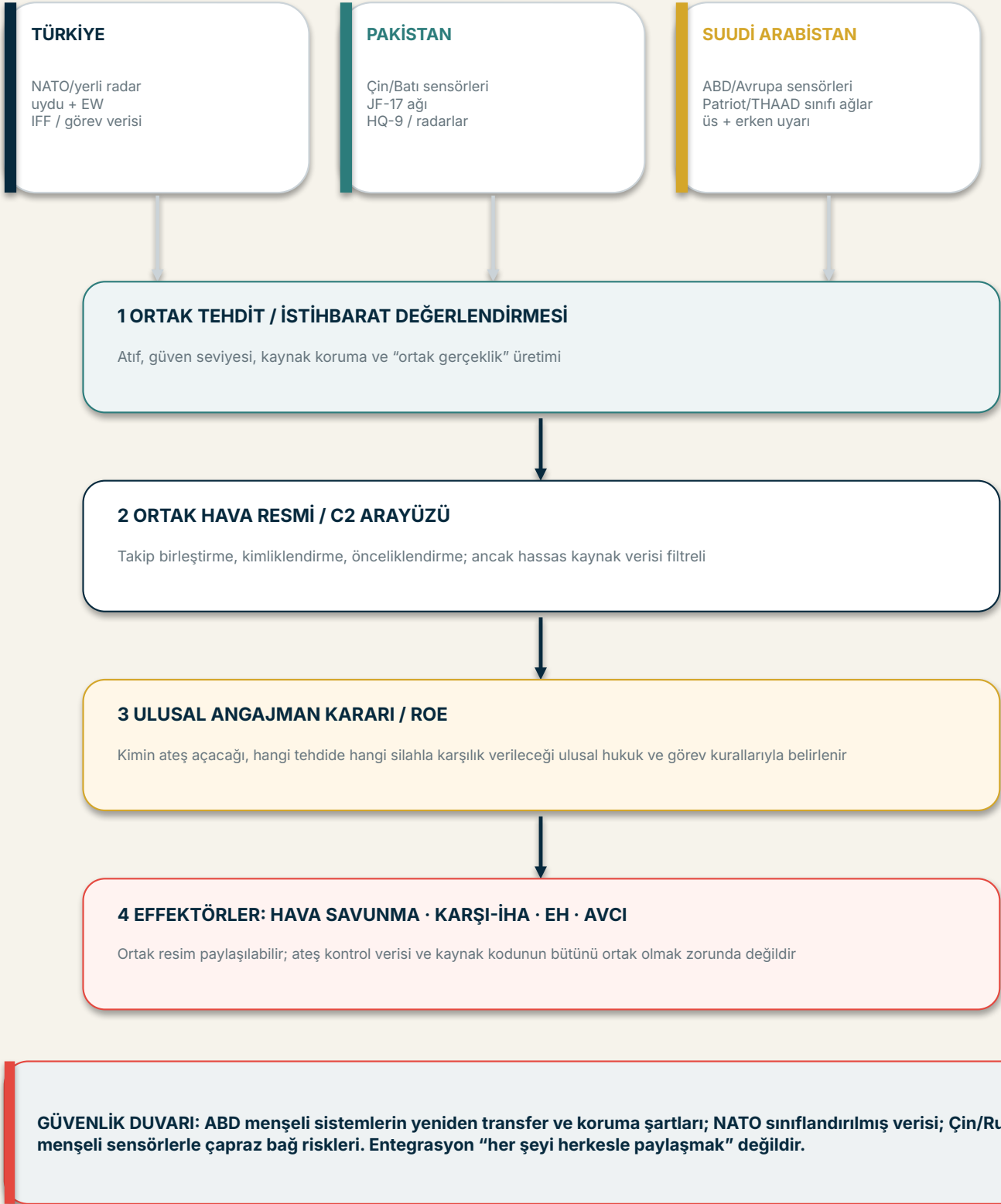
IAMD · karşı-İHA · mühimmat · MRO · deniz güvenliği
Ortak stok, bakım ve veri arayüzü

En yüksek getirili model: müşterek ürün değil, müşterek üretilebilirlik ve savaş sürdürülebilirliği. Ortak stok, bakım, yedek parça ve veri arayüzü; platform markasından daha stratejik olabilir.

TEKNOLOJİ KIRMIZI ÇİZGİSİ: ABD/NATO veya üçüncü ülke menşeli bileşenlerde yeniden transfer, kaynak kodu, radar izi, kriptö ve görev verisi izinleri baştan tasarlanmalıdır.

HAVA-FÜZE SAVUNMASI: ENTEGRASYON AKIŞI

Sorun platform sayısı değil; farklı ekosistemlerden gelen verinin güvenli biçimde ortak karara dönüşmesi

KIZILDENİZ-HÜRMÜZ: DENİZ GÜVENLİĞİ DOSYASI

Eş zamanlı boğaz baskısı, Mekke'yi kara savunmasından küresel ticaret güvenliğine taşıyor

Kızıldeniz - Hürmüz - Hint Okyanusu: Paktın Deniz Güvenliği Coğrafyası

HÜRMÜZ

enerji geçişi

İran savaşıyla stratejik baskı merkezi

BAB EL-MENDEB

2.1 milyon bpd

Husi saldırıları ve navlun/prim riski

SÜVEYŞ

küresel ticaret arteri

Kızıldeniz güvenliğinin ekonomik çıkışı

Chatham House: deniz boğuculuğunun başarısı çok sayıda gemi batırmak değil; sigorta primlerini yükseltmek, rotaları değiştirmek ve devletleri ekonomik maliyet üstlenmeye zorlamaktır.

İRAN: TEHDİT, KOMŞU VE "ATIF" SORUNU

Vekil aktör çağında paktın ilk savaşı çoğu zaman hedefi vurmak değil, fail üzerinde ortak gerçeklik üretmek olacaktır

7.4

İran 2025 askerî harcaması
(milyar \$)

SIPRI; bütçe baskısı yüksek

2 hat

kuzey + güney tehdit eksenleri

Iraklı milisler + Husiler

AÇIK

diplomatik kanal

Türkiye/Pakistan: temas + arabuluculuk

VEKİL SALDIRIDA KARAR ZİNCİRİ

1 Olay

İHA/füze/sabotaj kaydı

2 Teknik atf

enkaz, rota, sinyal, uydu

3 Ortak istihbarat
hükümü

güven seviyesi + karşı görüş

4 Siyasî tetik

"silahlı saldırı" + yardım kararı

Epistemik kırılma: Suudi tesisi vurulduğunda Riyad "İran" derken Ankara veya İslamabad delili yetersiz bulursa kolektif savunma maddesi hukukî olmaktan önce bilgi krizine dönüşür.

İKİ KANALLI STRATEJİ

Caydırıcılık

Riyad'ın füze, İHA ve vekil aktör tehdidine karşı hava savunması, ISR ve ortak atf kapasitesi.

Risk yönetim kapısı

Ankara ve İslamabad, Tahran'la kriz iletişimi ve arabuluculuğu açık tutarak paktın tek yönlü anti-İran kilidine dönüşmesini sınırlandırabilir. Kamuya açık kanıt resmî bir ortak İran doktrinini göstermiyor; 2026 diplomasisi ise işlevsel bir eşgüdüm alanı bulunduğunu gösteriyor.

Asgarî mimari: Ortak İstihbarat Değerlendirme Merkezi + üçlü kriz hattı. İşleyen formül: CAYDIR - DOĞRULA - KONUŞ. Ortak tehdit resmi oluşmadan kuvvet yükümlülüğü siyasallaşır.

16

İSRAİL: İLAN EDİLMEMİŞ STRATEJİK MUHATAP

Üç ülkenin İsrail'le ilişkileri aynı değil; bu nedenle siyasî dayanışma ile askerî tepki arasındaki fark büyüktür

İsrail anlaşmanın resmî hedefi olarak açıklanmadı. Fakat 2025'te Katar'a saldırı sonrası GCC'nin kolektif savunma mekanizmasını aktive etmesi, bölgesel devletlerin "egemen toprağa saldırı" eşiğine bakışını değiştirdi.

Aktör	İsrail'le ilişki	Mekke stresindeki sonuç
Türkiye	Diplomatik ilişki var; ciddi siyasî/askerî gerilim	Doğrudan saldırıda NATO boyutu ayrıca gündeme gelebilir; Mekke ve NATO otomatik birleşmez.
Pakistan	Diplomatik ilişki yok	Siyasî tepkinin daha sert olması muhtemel; askerî angajman yine karar mekanizmasına bağlı.
Suudi Arabistan	Normalleşme/ABD/Filistin dengesi	Paktın İsrail karşıtı blok gibi algılanması Riyad'ın diplomatik alanını daraltabilir.

GERÇEK STRES TESTİ

İsrail'in üç ülkeden birinin egemen toprağına doğrudan saldırısı hukukî tetikleyiciyi güçlendirir; fakat yardımın hava savunması, istihbarat, lojistik veya doğrudan muharebe olup olmayacağı ayrı siyasî karardır.

Not Reuters'ın ilk anlaşma haberinde İsrail Başbakanlık Ofisi yorum yapmadı; bu nedenle "İsrail'in resmî tepkisi" konusunda kesin hüküm kurulamaz.

ABD VE NATO: YÜK PAYLAŞIMI, NÜFUZ VE TEKNOLOJİ GÜVENLİĞİ

Washington için kritik soru paktın adı değil; hassas sistem, veri ve yeniden transfer kurallarının nasıl korunacağı

NATO

Türkiye üye

Mekke, Article 5 coğrafyasını otomatik genişletmez

ABD

Suudi ana tedarikçi

Üs, sensör, eğitim ve yüksek seviye hava savunma bağı

EUM

ABD son-kullanım denetimi

Golden Sentry: kullanım, güvenlik ve yeniden transfer kısıtları

Washington'ın eş zamanlı iki hesabı

KAZANÇ

- Bölgesel hava savunmasında yük paylaşımı
- Deniz güvenliği ve kritik altyapıda ortak kapasite
- ABD'nin doğrudan kuvvet ihtiyacında azalma

RİSK

- ABD dışı komuta/istihbarat düğümlerinin güçlenmesi
- Hassas verinin üçüncü ülke ekosistemlerine sızması
- Re-transfer / end-use ihlali nedeniyle lisans ve tedarik sürtünmesi

DSCA Golden Sentry mantığı açıktır: ABD menşeli savunma malzemesi amaç dışı kullanılamaz, izinsiz üçüncü tarafa devredilemez ve ABD'deki seviyeye yakın fiziksel/teknik koruma altında tutulmalıdır. Bu, Mekke'nin birlikte çalışabilirlik tasarımına doğrudan sınır koyar.

Türkiye için hedef: "NATO'dan uzaklaşan ortak" görüntüsü değil; güney kanadında yük paylaşan fakat güvenlik duvarları tanımlı bölgesel kapasite üreticisi.

YUMUŞAK VETO MEKANIĞI

Golden Sentry siyasi bir veto maddesi değildir. Ancak üçüncü tarafa erişim veya yeniden transfer için önceden yazılı izin, güvenlik ve son-kullanım şartları; ABD menşeli SATCOM, sensör, görev verisi ve hassas mühimmatın üçlü mimariye hangi hızda ve hangi derinlikte bağlanabileceğini Washington'ın onay döngüsüne bağlayabilir. Fırlı sonuç, paktın entegrasyon temposu üzerinde dolaylı kalıdır.

HİNDİSTAN: PAKTIN EN BÜYÜK FIRSAT MALİYETİ

Pakistan için merkezî askerî tehdit; Suudi Arabistan ve Türkiye için aynı zamanda büyük ekonomik ve diplomatik ilişki alanı

92.1

Hindistan askerî harcaması
(2025, milyar \$)

SIPRI: Pakistan ölçeğinin çok üzerinde

24.0

Suudi-Hindistan ticareti, Apr-Oct 2025 (milyar \$)

Hindistan Ticaret Bakanlığı: \$24.027bn

6.88

Hindistan-Türkiye ticareti,
FY2025-26 portal (milyar \$)

Hindistan: ihracat 4.54 + ithalat 2.34

ÇATIŞAN BAĞLILIKLAR

Aktör	Pakistan bağı	Hindistan bağı	Pakt baskısı
Suudi Arabistan	Tarihsel askerî ilişki, personel, savunma paktı	Enerji, yatırım, ticaret; 2019'dan beri Stratejik Ortaklık Konseyi	Pakistan'a destek Riyad'ın Hindistan portföyünün maliyetini artırabilir.
Türkiye	Savunma sanayii, eğitim, diplomatik yakınlık	Ticaret, turizm, kurumsal bağlar; 2025'te Pakistan desteği sonrası tepki görüldü	Doğrudan muharip angajman, ekonomik ve diplomatik fırsat maliyeti yaratır.
Pakistan	Varoluşsal güvenlik gündemi	Ana askerî rakip	Paktı Hindistan dosyasına çekme teşviki en yüksektir.

En kritik hukukî ayırım: "Pakistan'a saldırı" ile "Pakistan'ın başlattığı veya karşılıklı tırmanan savaş" aynı değildir. Rio/Falklands emsali, saldırganlık sırasının kolektif savunma yorumunu değiştirebileceğini gösterir.

Türkiye için kırmızı çizgi: Pakistan'la stratejik ortaklık, Ankara'nın tercih etmediği bir Hindistan savaşını otomatik Türk savaşı hâline getirmemeli.

ÇİN VE RUSYA: PAKTIN ÇEVRESEL BÜYÜK GÜÇLERİ

İki aktör için asıl soru: yeni ağ kendilerine karşı blok mu, yoksa ABD tekeline bağımlılığı azaltan çok-kutuplu güvenlik katmanı mı?

ÇİN

TEDARİK BAĞIMLILIĞI

SIPRI: 2021–25'te Pakistan'ın ana silah ithalatının %80'i Çin'den geldi. Bu, siyasi sadakatten bağımsız yapısal bir tedarik bağı yaratıyor.

SİSTEM EKOSİSTEMİ

JF-17 ortak Çin-Pakistan ürünü; J-10 Çin yapımıdır. Körfez görevi, yedek parça, mühimmat ve veri zincirini Çin faktöründen bağımsız kılamaz.

CPEC / KUVVET İKİLEMİ

Körfez'e kalıcı kuvvet ayırmak CPEC/Balochistan güvenlik yüküyle yarışabilir. Pekin için kritik soru paktın Pakistan kapasitesini ne ölçüde dağıttığıdır.

İRAN KAPISI

Çin, Pakistan'ın İran arabuluculuğunu destekliyor. Pekin açısından en düşük maliyetli Mekke modeli: Körfez savunması güçlenirken Tahran'la kriz kanalı açık kalır.

RUSYA

İran ortaklığı

Rusya–İran Kapsamlı Stratejik Ortaklık Antlaşması Ocak 2025'te imzalandı; Rusya Nisan 2025'te onayladı.

Çok-kutupluluk

ABD güvenlik tekelinin azalması Moskova'nın çok-kutupluluk söylemiyle uyumlu olabilir.

Çevreleme riski

Mekke İran karşıtı askeri blok niteliği kazanırsa Moskova'nın Tahran'la stratejik ilişkileriyle çatışır.

Türkiye bağlantısı

Enerji, S-400 ve rekabetçi iş birliği; Moskova için Ankara'nın "tam Batı dışına çıkmaması" kadar bağımsız hareket alanı da önemlidir.

Pakistan için mesele yalnız "Çin mi, Körfez mi?" tercihi değildir. Çin; tedarik zinciri, platform sürdürülebilirliği ve CPEC güvenliği üzerinden operasyonel dayanıklılığı etkiler. Mekke ise kuvvet, diplomasi ve finans yükümlülüğü üretir. Bu iki mimarinin çakışması, CENTO dönemindekinden daha karmaşık bir bağımlılık ikilemi yaratabilir.

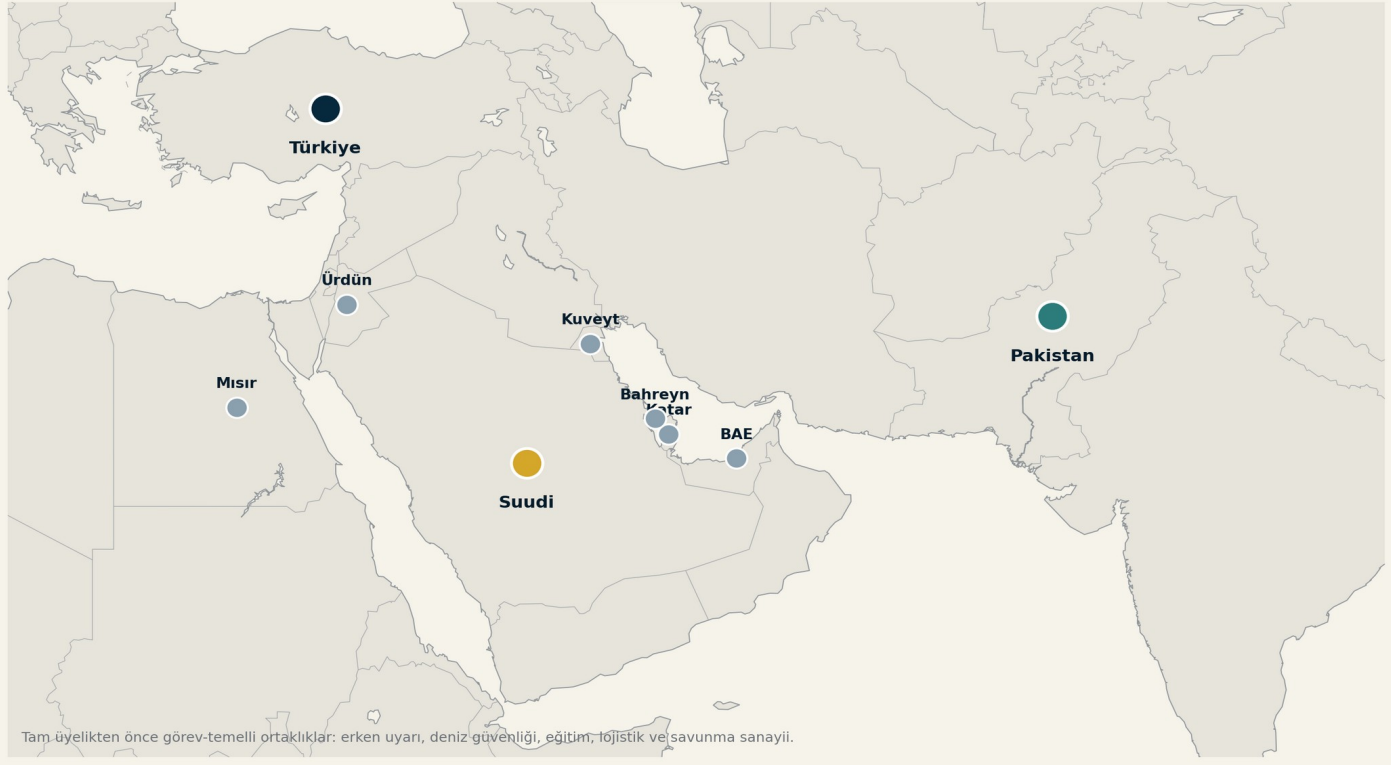
Ana ayrım: Çin'in önceliği koridor, tedarik zinciri ve istikrar; Rusya'nın önceliği İran'la stratejik ortaklık ve ABD nüfuzuna karşı alan. Pakt bölgesel yük paylaşımı olarak kaldıkça ikisi için de yönetilebilir; anti-İran savaş bloğuna dönüşürse maliyet hızla yükselir.

[31] Çin Dışişleri/CPEC · [37] SIPRI: Pakistan ithalatının %80'i Çin · [39] Reuters: JF-17/J-10 · [40] Reuters: Çin destekli İran arabuluculuğu · [32] Kremlin.

ÇEKİRDEK + ORTAKLIK HALKALARI

Tam üyelik yarışı yerine görev-temelli ortaklık, paktın karar bütünlüğünü koruyabilir

Çekirdek + Ortaklık Halkaları: Genişleme İçin Daha Düşük Riskli Model

Ülke	Mevcut işaret	En uygun model
Kuveyt	Pakistan'la genişletilmiş savunma görüşmeleri	Eğitim, hava savunma, lojistik
Mısır	Türkiye-Pakistan-Suudi diplomatik koordinasyonu	Deniz güvenliği, eğitim, ortak tatbikat
Katar	GCC + Türkiye güvenlik ilişkileri	Erken uyarı, hava resmi, arabuluculuk
BAE	Çeşitlendirilmiş tedarik ve yüksek teknoloji	Teknoloji güvenliği temelli görev ortaklığı
Ürdün/Bahreyn	Pakistan'la ilgi / savunma temasları	Eğitim, ortak tatbikat, hava savunması

NEDEN MEKKE? SEMBOLİK SERMAYE, ALGI VE TEKNOLOJİ MALİYETİ

İmza yeri hukukî madde değildir; fakat paktın nasıl adlandırılacağını, kimin tehdit sayacağını ve hangi risk primini yükleyeceğini etkiler

1 Suudi meşruiyeti

Kutsal şehir seçimi, Riyad'ın İslam dünyasındaki merkezî rol iddiasını güçlendirir.

2 Üç Müslüman güç

Türkiye, Pakistan ve Suudi kamuoylarına "dayanışma ve bölgesel öz-yeterlik" mesajı verir.

3 "İslam NATO'su" etiketi

Hukukî gerçeklikten daha hızlı dolaşabilir; paktı savunma katmanından kimlik blokuna dönüştüren algı üretir.

4 Batı teknoloji algısı

Sembol tek başına lisans kararı belirlemez; fakat anti-Batı blok algısı, üçüncü ülke bağlantıları ve veri güvenliği mevcut end-use/retransfer incelemelerini siyaseten daha hassas hâle getirebilir.

ALGIDAN OPERASYONEL MALİYETE

DSCA'nın resmî son-kullanım rejimi, ABD menşeli malzemenin izinsiz yeniden transfer edilmemesini ve yüksek güvenlikte korunmasını şart koşar. Dolayısıyla "tamamlayıcı pakt" iddiasının inandırıcılığı, siyasî markadan çok teknoloji ve veri duvarlarının tasarımıyla bağlıdır.

"İslam NATO'su" hukukî bir tanım değildir; paktın dış algısını ve teknoloji-güvenlik maliyetini etkileyebilecek siyasî bir etikettir.

NÜKLEER BELİRSİZLİK: DOKTRİN NE SÖYLÜYOR, MEKKE NE SÖYLEMİYOR?

Pakistan'ın nükleer gücü stratejik bir gerçekliktir; fakat açık garanti yoksa asıl soru yalnız caydırıcılık değil, müttefiklerin güvence açığını hangi araçlarla ikame edeceğidir.

PAKİSTAN DOKTRİNİNİN KAMUYA AÇIK ÇİZGİLERİ

FSD + CMD	Full Spectrum Deterrence, "Credible Minimum Deterrence" çerçevesi içinde tanımlanıyor.
İlk kullanım	Pakistan ilan edilmiş bir "no-first-use" politikası benimsememiştir; ilk kullanım seçeneğini açık tutar.
Spektrum	Stratejik, operasyonel ve taktik nükleer araçlarla Hindistan'a karşı çok katmanlı caydırıcılık.
Ana odak	Literatür ve resmî söylem tarihsel olarak Hindistan merkezlidir; başka müttefiklere uzanan doktrin kamuya açık değildir.

MEKKE'DE EKSİK OLAN BAĞLAR

Açık genişletilmiş garanti	YOK / doğrulanmadı
Üçlü nükleer planlama	AÇIKLANMADI
Nükleer C2 / istişare	AÇIKLANMADI
Kullanım eşiği / coğrafya	AÇIKLANMADI

GARANTİ AÇMAZI: ÜÇ İKİNCİ DERECE ETKİ

Caydırıcılık sinyali Rakip Pakistan'ın ne kadar ileri gideceğini tam bilemediği için risk primi artabilir.	Konvansiyonel ikame Garanti açık değilse Ankara ve Riyad'ın IAMD, ISR, mühimmat stoku, deniz güvenliği ve sanayi derinliğine daha fazla ağırlık vermesi rasyonedir.	Nükleer hedge baskısı Riyad'da sivil nükleer kapasitenin stratejik anlamı büyüyebilir. Bu bir silah kararı değildir; güvence açığının nükleer seçenek tartışmasını daha hassas hâle getirmesidir.
--	---	---

SUUDİ-İRAN SENARYOSU: İlk savunma katmanları hava savunması, ISR, lojistik ve konvansiyonel kuvvettir. 22 Temmuz 2026 ABD-Suudi sivil nükleer anlaşması zenginleştirme ve yeniden işlemeye izin veren bir çerçeve kurmaktadır; ancak 7 Ağustos itibarıyla bu faaliyetlerin fiilen başladığı güvenilir biçimde doğrulanmış değildir ve anlaşma Kongre incelemesine tabidir. Bu durum, Pakistan'dan otomatik genişletilmiş caydırıcılık çıktığı anlamına gelmez.

Sonuç: Açık garanti yoksa belirsizlik iki ikameyi hızlandırabilir: konvansiyonel savunma derinliği ve Riyad'da nükleer hedge baskısı. Rakip ise Pakistan'ın rolünü olduğundan büyük okuyarak yanlış hesaplama riski yaratabilir.

BİRLİKTE ÇALIŞABİLİRLİK: GÖRÜNMEYEN SAVAŞ ALANI

Üç ülke farklı teknoloji ekosistemlerine sahip; entegrasyon başarısı platform sayısından daha belirleyici

Katman	Türkiye	Pakistan	Suudi Arabistan	Ana risk
Radar / sensör	NATO + yerli	Çin + Batı karışık	ABD/Avrupa/Asya	Veri hassasiyeti
Hava savunma	Yerli/NATO uyumlu hedef	Çin menşeli sistemler	Patriot/THAAD + çeşitlilik	Ağ uyumsuzluğu
Savaş uçağı / link	NATO veri bağları	JF-17/Çin ağırlığı	ABD/Avrupa platformları	Kripto / görev verisi
Komuta-kontrol	NATO doktrini + millî C2	Millî/Çin ekosistemi	ABD destekli C2	Yetki ve veri paylaşımı

S-400 dersi: yüksek teknoloji savunma sistemleri “tak-çalıştır” değildir. Ağ dışı kalan sistemler, siyasî maliyeti yüksek fakat operasyonel getirisi sınırlı varlıklara dönüşebilir.

Mekke için teknik çözüm

- Ortak veri standardı ama bölümlenmiş güvenlik alanları
- Federatif C2: her devlet hassas veride millî kontrolü korur
- Görev-temelli arayüzler: hava resmi / IFF / lojistik için sınırlı entegrasyon
- Kaynak kodu, kripto ve üçüncü ülke lisansları için önceden kırmızı çizgi

ÜÇ STRATEJİK MANTIK, TEK PAKT

Mekke ancak üç farklı ulusal çıkarın kesişim alanını dar ve uygulanabilir tutarsa yaşayabilir

TÜRKİYE

- Savunma sanayii ölçeği
- Körfez ve Hint Okyanusu erişimi
- NATO içindeki stratejik değer
- İran'la dengeyi koruma
- Hindistan savaşına sürüklenmeme

PAKİSTAN

- Körfez güvenliğinin askeri sağlayıcısı olma
- Enerji ve finansman
- Savunma ihracatı
- Hindistan karşısında stratejik yalnızlığı azaltma
- İran arabuluculuğunu kaybetmeme

SUUDİ ARABİSTAN

- Kritik altyapıyı koruma
- Tek garantöre bağımlılığı azaltma
- Savunma yerelleştirmesi
- Pakistan kuvveti + Türk teknolojisi
- Hindistan ve İran ilişkilerini koruma

Ortak payda: hava-füze savunması + deniz güvenliği + istihbarat + lojistik + savunma sanayii.
Ayrıştırıcı alanlar: Hindistan, İran, İsrail ve nükleer doktrin.

TARİHSEL EMSALLER I: SAADABAD VE BALKAN ANTANTI

Bölgesel dayanışma güçlü metinler üretebilir; fakat ortak savaş iradesi ve komuta olmadan askerî sonuç sınırlı kalır

1934 BALKAN ANTANTI

Amaç:Balkan statükosunu ve sınır düzenini korumak.

Güçlü yanı:Siyasî dayanışma ve ortak tehdit algısı.

Zayıf yanı:Büyük savaş maliyeti yükseldiğinde ortak askerî irade sınırlı kaldı.

Mekke dersi:Siyasî statüko ortaklığı, önceden planlanmış kolektif savunma ile aynı şey değildir.

1937 SAADABAD PAKTI

Amaç:Saldırmazlık, sınırların dokunulmazlığı ve içişlerine karışmama.

Hukukî tür:Kolektif savunma değil; saldırmazlık ve bölgesel istikrar düzeni.

Zayıf yanı:Operasyonel savunma planlaması yaratmadı.

Mekke dersi:Sembolik bölgesel dayanışma tek başına askerî ittifak değildir.

Tarihsel test: aynı bölgeyi paylaşmak, aynı düşmanı tanımlamak ve aynı savaşta aynı riski almak üç farklı şeydir.

Mekke için ölçüt

Tehdit yaklaşması + siyasî irade + müşterek komuta + önceden planlama + birlikte çalışabilirlik.

26

CENTO: MEKKE İÇİN EN ÖNEMLİ UYARI

İttifakın çöküşünü güçlü sözler değil, üyelerin birbirinden farklı “asıl tehdit” tanımları açıklar

1955–1979

TEHDİT ASİMETRİSİ

Pakistan Hindistan'ı, Batılı ortaklar Sovyet yayılmasını öncelikli tehdit gördü. Aynı pakt, farklı savaşlara bakıyordu.

1974 ABD diplomatik telgrafında Pakistanlı yetkililer, CENTO'nun “tek gerçek tehdit” olarak gördükleri Hindistan karşısında koruma sağlamamasını sert biçimde eleştirdi.

Mekke'ye bire bir aktarılan soru

- Pakistan: Hindistan saldırısı paktın merkezî tehdidi mi?
- Suudi Arabistan: İran / vekil aktör saldırıları aynı öncelikte mi?
- Türkiye: PKK ve sınır ötesi devlet dışı tehditler ortak tehdit mi?
- Üçlü yapı bu tehditlere aynı yoğunlukta kuvvet tahsis edecek mi?

CENTO dersi: “birimize saldırı hepimize saldırı” cümlesinden önce “hepimiz aynı olayı saldırı kabul ediyor muyuz?” sorusu çözülmelidir.

[13] U.S. Department of State, FRUS 1969–1976, Document 75 · Snyder, Alliance Politics

27

ARAP ORTAK SAVUNMASI VE GCC: METİNDEN MEKANİZMAYA

Arap Ortak Savunma Antlaşması güçlü hukukî dilin; GCC ise kurumsal birikimin dersini veriyor

Model	Hukukî vaat	Kurumsal yapı	Krizde kapasite
1950 Arap Ortak Savunma	Güçlü	Ortak Savunma Konseyi / Askerî Komisyon	Siyasî parçalanma nedeniyle sınırlı
GCC	Güçlü	Unified Military Command + savunma konseyleri	2025'te istihbarat, ortak hava resmi, erken uyarı, plan güncelleme
Mekke 2026	Güçlü çekirdek hüküm	Kamuya açık ayrıntı sınırlı	Henüz gerçek kolektif savunma kriziyle test edilmedi

GCC 18 EYLÜL 2025: NE YAPTI?

- 01 İstihbarat paylaşımını Unified Military Command üzerinden artırdı
- 02 Ortak hava durumunun operasyon merkezlerine iletilmesini kararlaştırdı
- 03 Balistik füze erken uyarı görev gücünü hızlandırdı
- 04 Ortak savunma planlarını güncelledi
- 05 Üç ay içinde hava savunma tatbikatları planladı

[12] GCC Joint Defence Council, 18 Sep 2025.

28

DÜNYA KOLEKTİF SAVUNMA ANLAŞMALARIYLA KARŞILAŞTIRMA

Aynı "saldırı hepimize" formülü, farklı hukukî ve operasyonel mimariler üretebilir

Model	Saldırı ortak sayılır mı?	Yardım otomatik aynı askerî tepki mi?	Coğrafya	Komuta/planlama
NATO Art. 5	Evet	Hayır; her üye gerekli gördüğü eylemi seçer	Art. 6 sınırları	Çok yüksek
Rio Art. 3	Evet	Kolektif karar / ulusal önlem	Amerika kıtası	Sınırlı
ABD-Japonya Art. V	Ortak tehlike	Anayasal hükümler ve süreçler	Japonya idaresindeki topraklar	İkili, yoğun
GCC	Evet	Konsej / Unified Command mekanizmaları	GCC devletleri	Orta-yüksek
Mekke 2026	Evet (açıklanan çekirdek)	Açıklanmadı	Açıklanmadı	Açıklanmadı

Bir ittifakın gücü, savaş çıktıktan sonra verilecek sözlerden çok barış döneminde önceden alınmış kararların, tahsis edilmiş kuvvetlerin ve komuta planlarının kalitesidir.

Mekke'yi NATO'ya eşitlemek neden yanlış?

Çünkü aynı cümle, NATO'nun 75 yılı aşkın müşterek komuta, standart, tatbikat ve kuvvet planlama birikimini otomatik üretmez.

MADDE 5 MİTİ: "OTOMATİK SAVAŞ" YOK

NATO bile her müttefike aynı askerî tepkiyi zorunlu kılmaz; Mekke'nin yükümlülüğü de yardımın türü açıklanmadan okunamaz

NATO Article 5'in kritik ifadesi

Her müttefik, saldırıya uğrayan tarafa "gerekli gördüğü eylemle" yardım eder; bu eylem silahlı kuvvet kullanımını içerebilir, fakat zorunlu olarak aynı tür askerî tepki değildir.

MİT

"Bir üyeye saldırı = tüm üyeler otomatik savaşa girer."

GERÇEK

Yardım yükümlülüğü doğar; yardımın biçimi ulusal/ittifak karar süreçleriyle belirlenir.

MİT

"Pakistan veya Suudi Arabistan'a saldırı NATO Article 5'i tetikler."

GERÇEK

NATO'nun coğrafi ve üyelik kapsamı ayrıdır; Mekke faaliyetleri NATO yükümlülüğünü otomatik genişletmez.

MİT

"Mekke metni NATO kadar güçlü ise pakt NATO kadar güçlüdür."

GERÇEK

Kurumsal güç; komuta, planlama, tatbikat, standardizasyon, lojistik ve kriz pratiğiyle oluşur.

ANLAŞMALAR ÇALIŞIR MI? NATO 11 EYLÜL TESTİ

NATO'nun başarısı tek bir cümleden değil; kararı hızla kapasiteye çevirebilen kurumlarından geldi

12 EYL 2001**2 EKİM****4 EKİM****2001-2002**

MEKKE İÇİN DERS

1 Önceden mevcut konsey

Kriz geldiğinde ilk soru "kim toplanacak?" olmamalı.

2 İstihbarat standardı

Atıf ortaklaştırılmadan kolektif karar üretilmez.

3 Hazır kapasite

AWACS gibi görevler barış döneminde planlanmış kapasitenin değerini gösterir.

4 Modüler yardım

Her üyenin katkısı aynı olmak zorunda değildir; fakat görünür ve ölçülebilir olmalıdır.

Kriz öncesi kurum = kriz anında hız. Mekke'nin henüz eksik görünen tarafı tam olarak budur.

[9] NATO, Article 5 actions after 9/11. Rakamlar NATO resmî sayfasından.

RIO/FALKLANDS + CENTO: GÜVENİLİRLİĞİN KÖTÜ SENARYOLARI

İttifak metinleri, saldırıyı kimin başlattığı ve üyelerin tehdit öncelikleri ayrıştığına zorlanır

1982 FALKLANDS / RIO

Olay: Arjantin Falkland Adaları'nı işgal etti; Britanya askerî karşılık verdi.

Rio tartışması: Arjantin hemisferik dayanışma talep etti.

ABD: Britanya eylemini Rio kapsamındaki "dış saldırı" olarak kabul etmedi; daha sonra Londra'ya destek verdi.

Ders: Bir devletin önce saldırgan davranıp sonra karşı saldırıya uğraması, savunma yükümlülüğünü siyaseten tartışmalı hâle getirir.

1965–1971 CENTO / PAKİSTAN

Olay: Pakistan'ın Hindistan'la savaşları.

Beklenti: İslamabad ittifakın Hindistan tehdidine karşı anlamlı güvenlik sağlamasını bekledi.

Sorun: CENTO'nun ana tehdidi Sovyetlerdi; tehdit hiyerarşisi uyuşmadı.

Ders: İttifakın yazılı gücü, üyelerin savaşta aynı tehdidi paylaşmadığı durumda hızla aşınır.

Mekke için iki kırmızı soru: "Savaşı kim başlattı?" ve "Bu tehdit üç devlet için gerçekten aynı derecede merkezî mi?"

[14] FRUS / Falklands · [13] FRUS / CENTO Pakistan. Tarihsel karşılaştırma.

GCC 2025–2026: KOLEKTİF SAVUNMANIN KURUMSAL AVANTAJI

Körfez örneği, paktların “sıfırdan tepki” yerine önceden kurulmuş mekanizmalarla hareket ettiğini gösteriyor

18 EYLÜL 2025 — KATAR SALDIRISI SONRASI GCC

- İstihbarat** Unified Military Command üzerinden artış
- Ortak hava resmi** Tüm GCC operasyon merkezlerine aktarım
- Balistik erken uyarı** Gulf Joint Task Force hızlandırıldı
- Savunma planı** Ortak planların güncellenmesi
- Tatbikat** Hava operasyon merkezleri ve hava savunma kuvvetleri için takvim

GCC'nin avantajı “daha güçlü cümle” değil, Unified Military Command, ortak hava resmi, erken uyarı ve plan güncelleme mekanizmalarının zaten mevcut olmasıdır.

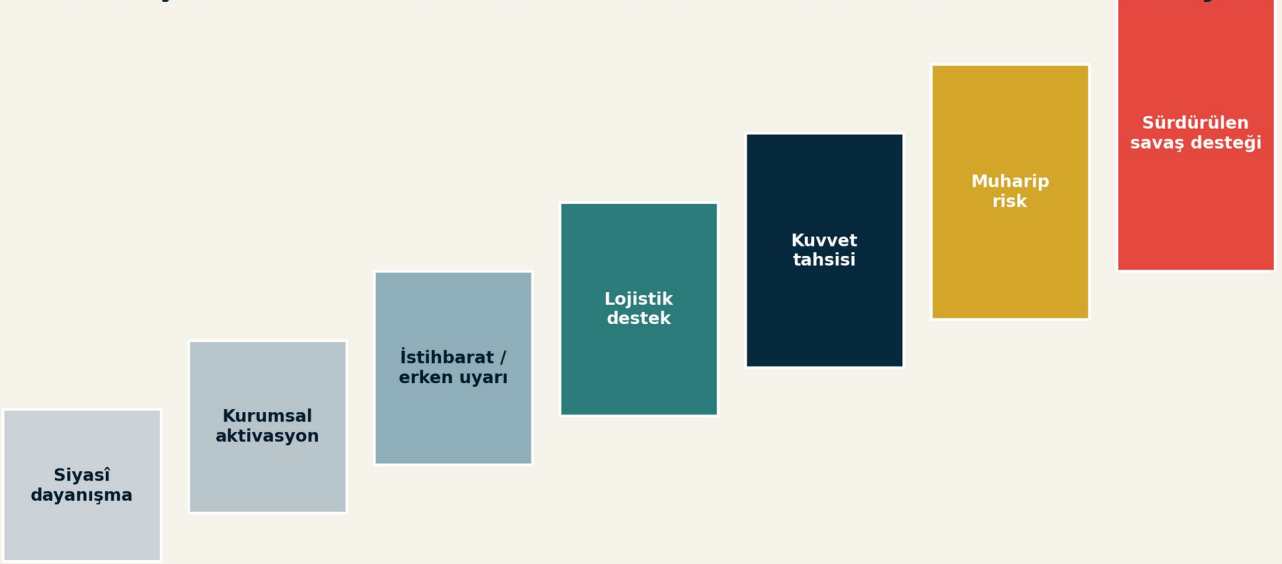
Mekke'nin kısa vadeli kurumsal hedefi

GCC kopyası olmak değil; ortak tehdit değerlendirmesi + güvenli veri paylaşımı + kriz karargâhı üçlüsünü kurmak.

MEKKE PERFORMANS MERDİVENİ

Puan değil; kriz anında gözlenebilir davranış basamakları

Mekke için “Performans Merdiveni”: Kriz Anında Ne Kadar İleri Gidiliyor?

Bu bir puanlama değildir; ittifak davranışının gözlenebilir basamaklarıdır.

Bugünkü sınıflandırma

Kamuya açık verilere göre Mekke şu anda 1–3. basamak arasında: siyasî taahhüt güçlü; savunma diyalogu ve bazı ikili/üçlü kapasite altyapıları mevcut; fakat daimî entegre komuta ve tahsisli kuvvet kamuya açık değil.

Sınıflandırmayı değiştirecek eşik

- Daimî müşterek karargâh / savunma konseyi
- Önceden tahsis edilmiş kuvvet ve müdahale planı
- Operasyonel ortak hava-füze savunma + ISR/C2 entegrasyonu

STRES TESTLERİ I: EN AÇIKTAN EN ZORA

Senaryolar tahmin değil; anlaşmanın belirsiz hukukî ve siyasî alanlarını görünür kılan testlerdir

1 İran → Suudi doğrudan füze saldırısı

Hukukî tetikleyici gücü

İlk yardım: erken uyarı, hava savunması, ISR, lojistik

Zor karar: İran topraklarına karşı saldırıya katılım

2 Husi / milis → Suudi kritik altyapısı

Atf ve devlet dışı aktör sorunu

İlk yardım: anti-dron, hava savunma, istihbarat

Zor karar: saldırıyı İran'a atfetme standardı

3 Hindistan-Pakistan savaşı

Savaşı kimin başlattığı belirleyici

İlk yardım: diplomasi, lojistik, istihbarat

Zor karar: Suudi/Hindistan ve Türkiye/Hindistan maliyeti

İttifakın en kolay sınavı açık devlet saldırısı; en zor sınavı ise saldırganın kim olduğu ve savaşı kimin başlattığının tartışmalı olduğu krizdir.

STRES TESTLERİ II: VEKİL SAVAŞ VE HİBRİT TEHDİTTE EPISTEMİK DARBOĞAZ

“Birine saldırı hepimize saldırı” ilkesi, saldırıyı kimin yaptığını ortak biçimde bilebildiğiniz ölçüde çalışır

ORTAK KARARIN BEŞ AŞAMASI

Kritik nokta: atıf “teknik gerçek” kadar siyasî güven problemidir. Ortak istihbarat hükmü yoksa aynı veri üç başkentte üç farklı casus foederis sonucu üretebilir.

Senaryo	Atıf problemi	Muhtemel ilk destek	İttifak riski
Suudi petrol tesisine İHA/füze	İran, Husi veya Iraklı milis bağlantısının kanıt standardı	hava savunma, ISR, karşı-İHA	“fail” üzerinde ayrışma
Türkiye’ye PKK / sınır ötesi devlet dışı saldırı	dış bağlantı, yoğunluk ve uluslararası unsur	istihbarat, terörle mücadele, sınır güvenliği	tehdit önceliği asimetrisi
Büyük siber / kritik altyapı sabotajı	kimlik gizleme, false flag, eşik sorunu	siber savunma, adli analiz, yaptırım	“silahlı saldırı” eşiği belirsiz

ASGARİ KURUMSAL ÇÖZÜM: Ortak İstihbarat Değerlendirme Merkezi; standart güven seviyeleri; kaynak koruma kuralları; azınlık/dissent görüşünün kaydı; kriz öncesi ortak atıf protokolü.

NATO da önemli siber ve hibrit saldırıların vaka bazında “silahlı saldırı” sayılabileceğini kabul eder. Mekke’de benzer eşiğin nasıl belirleneceği kamuya açık değildir.

[9] NATO Article 5: cyber/hybrid attacks case-by-case · [3] Reuters proxy-threat context. Atıf protokolü: bültenin karşılaştırmalı risk çerçevesi.

STRES TESTLERİ III: SÜRÜKLENME VE ÇİFTE KRİZ

İttifakın gerçek dayanıklılığı, üyelerden biri risk aldığı anda ve iki cephe aynı anda açıldığında görülür

7 ÜYENİN SAVAŞI KENDİSİNİN BAŞLATMASI

Problem	Savunma anlaşması, saldırgan davranışı koşulsuz sigortalarsa “moral hazard” yaratır.
Örnek	Pakistan–Hindistan, Suudi–İran veya Türkiye’nin üçüncü bir sahadaki operasyonu sonrası misilleme.
Gerekli hüküm	“Saldırıyı başlatan taraf” ve “meşru müdafaa” ayrımının uygulama protokolünde açık yazılması.

8 EŞ ZAMANLI İKİ AYRI KRİZ

- Suudi Arabistan İran/Husi baskısı altındayken Hindistan–Pakistan savaşı çıkarsa Pakistan konuşturduğu unsurları geri çeker mi?
- Türkiye hangi sahaya hava savunma / mühimmat / deniz gücü ayırır?
- Ortak stok, bakım ve mühimmat planı yoksa pakt tek krizde çalışıp ikinci krizde tükenebilir.

Tek saldırıya cevap verebilen güvenlik düzeni ile iki cephede sürdürülebilir kuvvet tahsis edebilen askerî ittifak aynı şey değildir.

TÜRKİYE İÇİN MİLLÎ ÇIKAR BİLANÇOSU

Kazanç ve risk aynı anlaşmanın iki yüzü; hedef "maksimum entegrasyon" değil, maksimum net stratejik getiri

FIRSATLAR

Savunma sanayii ölçeği

Körfez finansmanı + Pakistan kapasitesi

Körfez güvenlik mimarisinde söz

Standart, eğitim, tatbikat, planlama sağlayıcısı

Güney Asya erişimi

Pakistan üzerinden teknoloji / lojistik ağı

Enerji ve deniz güvenliği

Hürmüz-Kızıldeniz arterlerinin korunması

Diplomatik ağırlık

İran-Körfez arasında caydırıcılık + diyalog

RİSKLER

İttifak tuzağı

Hindistan-Pakistan veya Suudi-İran savaşına sürüklenme

NATO teknoloji güvenliği

Hassas veri ve sistem entegrasyonu

İran gerilimi

Komşuluk ve arabuluculuk alanının daralması

İsrail tırmanması

Paktın düşmanca blok olarak okunması

Bütçe / kuvvet yükü

Mühimmat, hava savunma, deniz gücü tahsisi

Türkiye için optimum strateji: sanayi, hava savunması, deniz güvenliği, ISR ve lojistikte derinleş; üçüncü ülke savaşına otomatik muharip katılımı hukukî ve siyasî fren mekanizması kur.

DERİNLEŞTİR · ŞARTA BAĞLA · FRENLE

Türkiye için "evet/hayır" değil, alan bazında kontrollü entegrasyon politikası

Alan	Karar	Gerekçe
Savunma sanayii / ortak üretim	DERİNLEŞTİR	İhracat, yerelleştirme, tedarik zinciri ve ölçek avantajı
Hava-füze savunma / karşı-İHA	DERİNLEŞTİR	2026 savaşının en somut savunma açığı
Deniz güvenliği / lojistik	DERİNLEŞTİR	Kızıldeniz-Hürmüz ticaret ve enerji çıkarıyla uyumlu
İstihbarat / erken uyarı	ŞARTA BAĞLA	Kaynak koruma, sınıflandırma ve NATO bilgi güvenliği şartı
Ortak komuta / tahsisli kuvvet	ŞARTA BAĞLA	Görev, coğrafya, karar usulü ve TBMM çerçevesi netleşmeli
Hindistan/İran/İsrail'e otomatik savaş	FRENLE	Müttefiklerin ikili krizlerinin Türk savaşına dönüşmesini önle
Nükleer şemsiye söylemi	FRENLE	Kamuya açık garanti yok; yanlış algılama ve kriz istikrarı riski

Kritik prensip: Mekke, Türkiye'nin stratejik seçeneklerini çoğaltmalı; seçenekleri azaltan otomatik yükümlülük üretmemeli.

2026–2030: BEŞ SENARYO

Olasılık yüzdesi vermek yerine her senaryoya götüren gözlenebilir göstergeler izlenmeli

A Sınırlı fakat kalıcı koordinasyon

Tatbikat, eğitim, deniz güvenliği ve sanayi projeleri artar; entegre komuta oluşmaz.

B Bölgesel güvenlik çekirdeği

Ortak tehdit merkezi, IAMD koordinasyonu, istihbarat ve lojistik planlama kurumsallaşır.

C Savunma-sanayii / lojistik ekosistemi

Operasyonel ittifaktan önce ortak üretim, stok, bakım ve yatırım fonları kalıcılaşıır.

D Çekirdek + ortaklık halkaları

Kuveyt, Mısır, Katar vb. tam üyelikten çok görev-temelli ortaklıklarla bağlanır.

E İlk büyük krizde aşırı yüklenme

Hindistan, İran veya İsrail krizi tehdit asimetrisini görünür kılar; askerî dayanışma sınırlı kalır.

Baz senaryo olarak en güçlü yol: sanayi/lojistik ve sınırlı koordinasyonun hızlı ilerlemesi; gerçek askerî ittifak eşliğinin ise komuta ve kuvvet tahsisıyla daha yavaş aşılması.

40

ERKEN UYARI: “GÜVENLİK AĞI” NE ZAMAN GERÇEK İTTİFAKA DÖNÜŞÜR?

Yeniden sınıflandırma, tek bir sembolik karara değil; operasyonel ve kurumsal eşiklerin birlikte aşılmasına bağlanmalı

ÇEKİRDEK OPERASYONEL EŞİKLER

1 Daimî müşterek karargâh

Sürekli C2, kriz hücresi, planlama personeli

2 Önceden tahsisli kuvvet

Hazır birlik/rotasyon + müdahale planı

3 Operasyonel IAMD + ISR/C2

Ortak hava resmi, veri füzyonu, angajman arayüzü

KURUMSAL DERİNLİK EŞİKLERİ

4 Ortak İstihbarat Değerlendirme Merkezi

Ortak atıf standardı, güven seviyeleri, düzenli tehdit raporu

5 Ortak savunma bütçesi / fonu

Tatbikat, stok, bakım, altyapı ve ortak projeler için sürekli finansman

YENİDEN SINIFLANDIRMA KURALI

A) KURUMSALLAŞMIŞ ASKERİ İTTİFAK: çekirdek 3 göstergeden en az 2'si + kurumsal derinlik göstergelerinden en az 1'i.

B) KURUMSALLAŞMIŞ SAVUNMA PAKTİ: çekirdek göstergelerden yalnız 1'i mevcutken istihbarat merkezi + ortak fon birlikte kurulmuşsa; yüksek kurumsallık vardır fakat tam operasyonel ittifak eşiği henüz aşılmamıştır.

C) GÜVENLİK AĞI: tatbikat, sanayi projeleri ve siyasî danışma artıyor; fakat tahsisli kuvvet, kalıcı C2 ve ortak finansman/istihbarat düğümü oluşmuyorsa bugünkü sınıflandırma korunur.

Para ve istihbarat, ittifakın “görünmeyen altyapısıdır”: ortak bütçe taahhüdün maliyetini; ortak istihbarat merkezi ise tehdidin ortak tanımını kurumsallaştırır.

ANKARA İÇİN UYGULAMA YOL HARİTASI

Önce hukuk ve ortak gerçeklik; sonra veri güvenliği ve kapasite; en son yüksek riskli askerî entegrasyon

İLK 90 GÜN

Hukuk + coğrafya

Casus foederis; saldırıyı başlatan taraf; devlet dışı aktör; siber eşik; ulusal toprak / yurtdışı kuvvet / deniz platformu kapsamı; TBMM süreçleri.

0-1 YIL

Ortak gerçeklik

Üçlü İstihbarat Değerlendirme Merkezi; güven seviyeleri; atıf protokolü; sınıflandırılmış veri duvarları; ortak hava resmi pilotu.

1-3 YIL

Sürdürülebilirlik fonu

Ortak bakım-yedek parça ve mühimmat stokları; karşı-İHA; deniz güvenliği; müşterek tatbikat; görev-temelli ortak savunma fonu.

3 YIL+

Koşullu C2 / kuvvet

Siyasî uyum krizlerde kanıtlanırsa daimî karargâh, tahsisli kuvvet ve daha ileri IAMD/C2 entegrasyonu.

GERİ ÇEKİLME

Geri Çekilme Tetikleyicileri

Pakt doğrudan çatışma bloğuna dönüşür; İran/Hindistan ilişkilerinin maliyeti kabul edilemez düzeye çıkar; teknoloji güvenliği ihlal edilir; saldırı savaşına sürüklenme riski doğar; ortak istihbarat siyasallaşır veya bütçe/kuvvet yükü sürdürülemez hâle gelirse Ankara ileri C2/kuvvet taahhütlerini dondurur ve görev-temelli danışma, hava savunması, deniz güvenliği ve savunma sanayii ortaklığına geri döner.

Sıralama mantığı: bilgi üzerinde anlaşmadan kuvveti bağlama; teknoloji duvarını kurmadan ağı birleştirme; bütçe ve stok sürdürülebilirliği oluşmadan ileri entegrasyona geçme. Çıkış ilkesi de aynı derecede nettir: üst katman zarar üretirse bir alt katmana kontrollü geri dön.

KAVRAMSAL SÖZLÜK: 16 ANAHTAR TERİM

Bülteni okurken aynı kelimelerin aynı anlamda kullanılmasını sağlayan kısa başvuru sayfası

Casus foederis

İttifak yükümlülüğünü fiilen tetikleyen olay/koşul.

Entrapment

Müttefikin krizine istemeden sürüklenme riski.

Abandonment

Krizde müttefik tarafından yalnız bırakılma korkusu.

Hedging

Tek bir büyük güce tamamen bağlanmadan seçenek çoğaltma.

Collective defence

Bir üyeye dış saldırının ortak güvenlik sorunu sayılması.

Extended deterrence

Caydırıcılığın müttefikin savunmasına açık biçimde uzatılması.

Interoperability

Farklı kuvvet/sistemlerin ortak standartlarla görev yapabilmesi.

C2

Komuta-kontrol: karar, emir ve icra zinciri.

C4ISR

Komuta, kontrol, haberleşme, bilgisayar, istihbarat, gözetleme, keşif.

IAMD

Entegre hava ve füze savunması.

Attribution

Saldırının hangi aktöre ait olduğunun yeterli kanıtla belirlenmesi.

Moral hazard

Güvence nedeniyle tarafın daha fazla risk alma eğilimi.

Tripwire force

Saldırının daha büyük ittifak tepkisini tetiklemesini güvenilir kılan öne konuşlu sınırlı kuvvet.

Security dilemma

Bir tarafın savunma amaçlı güçlenmesinin diğerinde tehdit algısı yaratması.

Minilateralizm

Az sayıda devletin belirli soruna odaklanan esnek iş birliği.

Stratejik özerklik

Kritik güvenlik kararlarını aşırı dış bağımlılık olmadan alabilme kapasitesi.

Kavramsal temel: Glenn H. Snyder (Alliance Politics), Stephen M. Walt (The Origins of Alliances), Thomas C. Schelling (Arms and Influence).

KAYNAKÇA · GÖRSEL KREDİLERİ · KÜNYE

Kaynak hiyerarşisi: resmî belge > yüksek güvenilirlikli haber > veri kurumu > akademik/kurumsal analiz

01	Reuters, 7 Aug 2026	Saudi Arabia, Turkey, Pakistan pledge mutual defence as Middle East turmoil escalates	21	Reuters, 14 May 2025	Indian travel firms report drop in Turkey bookings over Pakistan support
02	AP, 7 Aug 2026	Saudi Arabia, Turkey and Pakistan have signed a key defense agreement	22	AYM / Constitution	T.C. Anayasası Madde 92
03	Reuters, 6 Aug 2026	Saudi expects imminent two-pronged attack from Iran's allies	23	SAMI, 3 Jul 2024	Turkish defence localization MoUs
04	Reuters, 18 May 2026	Pakistan deploys jet squadron, thousands of troops to Saudi Arabia during Iran war	24	STM	Pakistan MILGEM Ana Tahrik Sistemi Tedarik Projesi
05	SPA, 11 Apr 2026	Pakistani Military Force Arrives in Saudi Arabia Under Strategic Mutual Defense Agreement	25	Snyder, 1997	Alliance Politics
06	SPA, 17 Sep 2025	Saudi-Pakistan Strategic Mutual Defense Agreement	26	Walt, 1987	The Origins of Alliances
07	SIPRI, Apr 2026	Trends in World Military Expenditure, 2025	27	Schelling, 1966	Arms and Influence
08	SSB, 2026	Sayılarla Türk Savunma Sanayii	28	Carnegie, 2016	Sadia Tasleem, Pakistan's Nuclear Use Doctrine
09	NATO, 12 Nov 2025	Collective defence and Article 5; cyber/hybrid case-by-case	29	ISSI, 2023	Khalid Kidwai: Full Spectrum Deterrence within Credible Minimum Deterrence
10	OAS	Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance (Rio Treaty), Art. 3	30	DSCA	Golden Sentry End-Use Monitoring: end-use, security, retransfer conditions
11	Japan MOFA	Treaty of Mutual Cooperation and Security, Article V	31	China MFA, Jun 2026	CPEC 2.0 and deeper China-Pakistan security cooperation in Balochistan
12	GCC, 18 Sep 2025	Extraordinary Session of the Joint Defence Council	32	Kremlin, 17 Jan 2025	Russia-Iran Treaty on Comprehensive Strategic Partnership
13	FRUS, 25 May 1974	Pakistan's criticism of CENTO's failure to protect it	33	India Commerce, 2026	Annual Report 2025-26: Saudi-India trade Apr-Oct 2025 = \$24.027bn
14	FRUS, 1982	South Atlantic / Falklands crisis records	34	India Trade Analytics	FY2025-26 Türkiye trade portal: India exports \$4.54bn, imports \$2.34bn
15	Chatham House, 30 Jan 2026	Turkish military alliance / hedging strategy	35	India MEA, 23 Apr 2025	India-Saudi Strategic Partnership Council: security, military, trade, energy
16	Chatham House, 5 Jun 2026	Iran war reshapes Middle East; Turkey's regional role	36	Reuters, 1 Apr 2026	New mediators emerge in Iran war: Pakistan, Türkiye and Egypt
17	Chatham House, 24 Jul 2026	Houthi Red Sea blockade and collective maritime security	37	SIPRI, Mar 2026	Arms transfers 2021-25: China supplied 80% of Pakistan's arms imports
18	Chatham House, 28 Jul 2026	Turkey's S-400 saga and defence procurement	38	Reuters, 22 Jul 2026	U.S.-Saudi civil nuclear pact permits enrichment/reprocessing; Congressional review
19	Reuters, 16 Jul 2026	Pakistan worries about being drawn into US-Iran conflict	39	Reuters, 20 Jan 2026	Pakistan defence sales: JF-17 jointly with China; J-10 used in 2025 conflict
20	Reuters, 17 Jul 2026	Pakistan and Kuwait discuss expanded defence pact	40	Reuters, 24 Jul 2026	Pakistan-Iran talks path in China-initiated mediation push

DÜŞÜNCE · DÜNYA'DAN BİR HABER · SAYI 42 · AĞUSTOS 2026

Hazırlayan: Yavuz KAYA

Bilgi kesim tarihi: 7 Ağustos 2026. Kamuya açıklanmayan hükümler kesin bilgi olarak kullanılmaz.

korebenet.com

Görsel kredileri

Haritalar: Natural Earth / Basemap kıyı ve sınır verileri. Grafik ve şemalar: DÜŞÜNCE; veri kaynakları SIPRI, SSB, NATO, DSCA ve belirtilen birincil/haber kaynaklarıdır.